

¡BOMBA!

Eso sí fue mala leche,
y al parecer, lo ordinario;
fue desvío millonario
con la vivienda en Campeche

K'intsil

Jueves 9 de enero de 2025

CAMPECHE · YUCATÁN · QUINTANA ROO · AÑO 10 · NÚMERO 2393 · www.lajornadamaya.mx

Wíinik t'okik oom tu lu'umil Méxicoe' mina'an seguro social ti'ob

Arturo Cano / p 27
Oochel Luis Castillo

José de Jesús León Reyes juntúul wíinik séeb u che'ej, ts'o'oke' ts'o'ok u chan máan k'iin káajak u yantal u sakil u pool. Ts'o'ok 20 ja'abo'ob jo'op'ok u meyaj te'elo'. Leti' máax jo'olbesik junmúuch' ajmeyajo'ob tu'ux táaka'an 14 máako'ob t'okik oom, "hay revuelto", ku ya'alik, u ya'abile' táankelmo'ob ba'ale' "yaan xan e kex 55 tak 60 u ja'abil".

Kúulpach ti' ba'ax ku tukulta'ale', loobilaj suuka'an u yúuchul kéen

jo'op'ok u yéensa'al oome', ku yúuchul tu transporteil kéen biinsako'ob meyaj. "En vecese' ku wenelo'ob, ku walk'ajal le camiono', ts'o'oke' ya'ab máak ku kíimil beyo'".

-Kux te'el k'áaxo'.

-Pues u lúubul máak beyxan yéetel u cablesil saasil.

-Wa mina'an u seguro'obe', máax túun bo'otik wa ts'aatáantik.

- U talamile' u ti'al máak, ti'al le chofero' wa ti'al máax jo'olbesik le

múuch'o'. K'a'abéet ktsikbal yéetel le patróno', k-ts'ajko'ob wa kbo'otik u ts'aako'ob.

U empaquesile' ti'alinta'an tumen nukuch estadunideseil mola'ayo'ob (Calavo Growers, Fresh Del Monte, Mission Produce Inc, West Pak Avocado, ichil uláak'o'ob), yaan k'iine' yaan u yéet meyaj'o'ob te'el kaajo' ba'ale' mix ya'ab u táakpajlo'obi', ts'o'oke' ku jach ts'aatáantiko'ob ba'ax ku

yúuchul tu kúuchilo'obi'. Kex tumen oksa'ab u ju'unil ti'al u xiimbalta'al jump'éel empaquee' ma' béeychaji'.

Ajmeyajo'obe' ma' tu meyajtiko'ob le nukuch mola'ayo'ob; leti'obe' ku meyaj'o'ob ti'al junjaats "u mola'ayilo'ob corte". Intermediariaobe' -de outsourcing, je'el bix k'ajóolta'ano'ob ka'achij-ma' xan táan u ts'aako'ob seguro ti' u ajmeyajo'obi'.